

PEP: een nieuwe impuls voor oude brieven

Binnen de filatelie vormen de verzamelaars van oude brieven een aparte groep. Zij proberen aan de hand van brieven (of andere poststukken) te achterhalen hoe de post in vroeger tijden werkte. De brieven die zij bestuderen, zijn vaak niet voorzien van postzegels, maar alleen van stempels en/of geschreven postale aanduidingen.

Neem de afgebeelde brief. Er is geen postzegel opgeplakt en er staat geen datumstempel op. Wel een stempel "HEUSDEN" en een handgeschreven

cijfer "4" in rood krijt. Uit de inhoud van de brief blijkt, dat deze geschreven is in het dorpje Veen, op 16 december 1810. De schrijver heeft dat zo genoteerd: "Veen in 't Land van Heusden den 16e van Wintermaand 1810". De brief is gericht aan de toenmalige Minister van Oorlog in Amsterdam.

Het Brabantse dorp Veen lag aan de toenmalige postroute Drunen-Gorinchem en verzond zijn post via het nabijgelegen Heusden. Kantoor Heusden was een onderkantoor van postkantoor 's-Hertogenbosch en beschikte sinds 1809 over een eigen naamstempel, dat op alle uitgaande correspondentie werd geplaatst.

In die tijd was het gebruikelijk dat de ontvanger van een brief de verzendkosten betaalde; het port was afhankelijk van de afstand die de brief moest afleggen en diende op de brief genoteerd te worden. In dit geval bedroeg het port 4 décimes, omdat de afstand Veen-Amsterdam meer dan 100 en minder dan 200 kilometer was. In het toenmalige Koninkrijk Holland was de Franse invloed overal merkbaar, zowel in de portberekening als in de tariefaanduiding.

Het valt niet altijd mee om dit soort brieven te beschrijven, maar gelukkig is er sinds kort een handboek dat de verzamelaar een eind op weg kan helpen. Het heet "Postmerken en Postinrichtingen in Nederland tot 1871, deel 1" en is uitgegeven door de vereniging Po & Po, ter gelegenheid van haar 60-jarige bestaan. Omdat de

naam van het boek voor dagelijks gebruik veel te lang is - net als die van de vereniging - heeft men besloten het kortweg PEP te noemen.

PEP bevat een overzicht van alle postmerken (stempels en/of geschreven postale aanduidingen) die in Nederland gebruikt zijn tot 1871. Het boek geeft per provincie een alfabetisch overzicht van alle plaatsen waar dergelijke merken gebruikt zijn. Per plaats wordt aangegeven welke postinrichtingen er bestaan hebben en wat de belangrijkste postverbindingen waren. Bij elke plaats worden alle bekende postmerken vermeld en van een waarde-indicatie voorzien. Het stempel "HEUSDEN" van de brief uit Veen is in PEP als volgt vermeld:

5200-03	1809-1811	HEUSDEN	38.5x5	zw	8	100
---------	-----------	---------	--------	----	---	-----

De betekenis van de 7 kolommen:

5200-03 is het nummer van dit postmerk. Het is de bedoeling dat deze nummering in veilingcatalogi en dergelijke overgenomen gaat worden. Enkele grote veilinghuizen hebben dat al toegezegd.

Gebruiksperiode 1809-1811. Het stempel is dus vrij kort in gebruik geweest.

De letterlijke tekst van het stempel.

Afmetingen van de stempelfdruk in millimeters

Kleur van de stempelinkt; in dit geval zwart

Stempelsoort 8 (Tractaat- of Massonstempel)

Waarde-indicatie 100 staat voor een waarde van 100 tot 140 euro.

Om het nieuwe handboek goed te kunnen gebruiken, moet de verzamelaar van oude brieven er wel enkele avonden studie aan wijden. Gelukkig is het boek voorzien van een zeer uitgebreide inleiding. Bovendien worden de belangrijkste afkortingen, verklaringen en stempeltypen nog eens samengevat op een los bijgeleverd inlegvel.

PEP belooft de nieuwe standaard te worden op het gebied van de Nederlandse oude brieven. Het verschijnen van dit boek zal ongetwijfeld een nieuwe impuls geven aan het verzamelgebied.

PEP kost 50 euro (excl. verzendkosten).

Meer gegevens zijn te vinden op website www.po-en-po.nl

J. Spijkerman